

ПІРКО Василь Олексійович (24.02.1935, с. Волошинове Львівської обл. – 16.07.2012, м. Донецьк) – доктор історичних наук (1996 р.), професор (1996 р.), Почесний краєзнавець Донеччини (2008 р.), Заслужений професор Донецького національного університету (2010 р.).

У 1942 р. розпочав навчання в сільській семирічній школі. По закінченні здобував освіту у Самборському педучилищі, потім вступив до Дрогобицького педінституту, який 1956 р. включили до Львівського держуніверситету.

Після завершення здобуття вищої освіти працював учителем історії в школі-інтернаті у Старосамбірському районі.

У 1963 р. вступив до аспірантури Львівського державного університету. По її закінченні був направлений на роботу до Донецького державного університету. Тут В.О. Пірко пройшов шлях від асистента до професора.

У 1970 р. захистив кандидатську дисертацію “Помісне господарство Перемишльської землі в першій половині XVIII ст.”. Науковий керівник – Л. Похилевич.

Працював на кафедрі історії СРСР, а з 1973 р. його професійне життя було пов’язане з кафедрою історіографії, джерелознавства, археології та методики викладання історії Донецького державного (згодом – національного) університету. У 1980-1985 рр. та 1992-2009 рр. був її завідувачем.

У 1996 р. захистив докторську дисертацію “Освоєння Півдня України в XVI-XVIII ст.”.

Очолював Донецьке відділення Науково-дослідного інституту історії козацтва при Інституті Історії України НАН України. У 1994-2008 рр. керував історико-краєзнавчою секцією МАН Донецької області. З 1997 р. – член Наукового товариства ім. Шевченка (Донецьке відділення), з 2005 р. – дійсний член НТШ.

Член редколегій наукових видань “Вісник Донецького університету”, “Записки Донецького відділення НТШ”, “Історичні та політологічні дослідження”, “Нові сторінки в історії Донбасу”, “Схід” тощо.

Сфери наукових інтересів: заселення та освоєння Степової України в XVI-XVIII ст., історія Донбасу XVI-XIX ст., заснування міст Південної України, історичне джерелознавство.

Запровадив у науковий обіг потужний шар документів щодо заселення Південної України, участі в цьому процесі запорозького козацтва, формування населення тощо.

Нагороди: “Отличник высшей школы СССР” (1985 р.), “Відмінник освіти України” (2000 р.), грамоти Президента України (2003 р.), Міністерства освіти і науки України (2000 р.), Всеукраїнської спілки краєзнавців (2003, 2005 рр.), знак “За наукові досягнення” (2007 р.). Лауреат конкурсів “Книга Донбасу” (1998, 2003, 2004 рр.).

Під його керівництвом захищені чотирнадцять кандидатських і одна докторська дисертації.

Творчий доробок становлять близько 250 наукових, навчальних та публіцистичних праць.

Монографії, археографічні видання, навчальні посібники, брошури В.О. Пірка, що стосуються історії Південної України:

- **Техника и технология солеварения в Торе и Бахмуте в XVII-XVIII вв.** – Донецьк, 1979: Рукоп. Деп. в Укр. НДИНТ, 1979. – № 16-23. – 36 с.
- **Торская засечная черта:** Рукоп. деп. в ИНИОН СССР. – 1982. – № 9. – 20 с.
- **Украинская линия.** – 1985: Рукоп. деп. в ИНИОН СССР, 1985. – № 20 966. – 144 с.
- **Оборонительные сооружения и их роль в освоении Северного Приазовья в XVII-XVIII вв.** – Донецьк, 1988: Рукопись деп. в ИНИОН СССР. – 1988. – № 35900. – 36 с.
- **Северное Приазовье в XVI-XVIII вв.** – К.: УМК ВО, 1988. – 134 с.
- **Військово-землеробські поселення на півдні України у XVIII ст.** Тексти лекцій для студентів спеціальності 2008. – Донецьк: ДонДУ, 1993. – 64 с.
- **Козацтво Донецького краю. Бібліографічний покажчик** / Вступна стаття і наукова редакція В.О. Пірка. – Донецьк: ДОНБ, 1995. – 50 с. (у співавторстві).
- **Заселення Степової України в XVI-XVIII ст.** – Донецьк: Укр. центр, 1998. – 124 с.
- **История родного края. 6-9 кл.** – Кн. 1. – Донецьк: Кардинал, 1998. – 320 с. (у співавторстві з О.В. Колесником, С.М. Нестерцовою).
- **Східностепові українські говірки. Науково-навчальний посібник** / Авт.: Омельченко З., Фроляк Л., Познанська В., Пірко В., Клименко Н., Дроботенко В.; Заг. ред.: А.П.Загнітко. – Донецьк: ДонДУ, 1998. – 114 с. (у співавторстві).
- **Джерела до історії населених пунктів Донеччини XVI-XVIII ст.** / Укладач В.О. Пірко. – Донецьк, 2001. – 103 с.
- **Заселення Донеччини у XVI-XVIII ст. (короткий історичний нарис і уривки з джерел)** / Український культурологічний центр. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2003. – 180 с.
- **Заселення і господарське освоєння Степової України в XVI-XVIII ст.** – Донецьк, 2004. – 223 с.
- **Соляні промисли Донеччини в XVII-XVIII ст.** – Донецьк, 2005. – 136 с. (у співавторстві з М. Литвиновською).

- **Оборонні споруди межиріччя Дніпра і Сіверського Дінця (2-а пол. XVII-XVIII ст.).** – Донецьк, 2007. – 176 с.

Найважливіші статті В.О. Пірка, що стосуються історії Південної України:

- **До питання про заснування міста Слов'янська** // Український історичний журнал. – 1976. – № 9. – С. 114-117.
- **250-річчя з часу спорудження Української лінії** // Український історичний журнал. – 1986. – № 8. – С. 139-142.
- **Географія збуту донецької солі в XVII-XVIII ст.** // Історико-географічні дослідження в Україні. – К.: Інститут історії України НАН України, 1988. – С. 73-78.
- **Оборонні споруди XVII-XVIII ст. та їх значення в заселенні Південно-Східної України** // Історико-географічні дослідження в Україні. – № 1. – К.: Інститут історії України НАН України, 1990. – С. 95-109.
- **Українська ландміліція** // Записки науково-дослідної лабораторії історії Південної України Запорізького державного університету: Південна Україна XVIII-XIX століття. – Вип. 1. – Запоріжжя, РА “Тандем-У”, 1996. – С. 47-51.
- **Про час заснування м. Бахмута** // Український історичний журнал. – 1996. – № 6. – С. 147-148.
- **Запорозька Січ у творчості О. Рігельмана** // Запорозьке козацтво в пам'ятках історії та культури. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Секція I, II. – Запоріжжя, 1997. – С. 210-214.
- **До питання про адміністративний устрій східних окраїн Нової Січі** // Козацька спадщина: Альманах Інституту суспільних досліджень. – № 2. – Дніпропетровськ: Пороги, 2005. – С. 85-88.

Надія Темірова

Джерело: Дослідники історії Південної України : біобібліографічний довідник / Упорядник : Ігор Лиман. – Київ, 2013. – Том 1. – С. 280-283